ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

19. května 2009 *

Ve věci C-531/06,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti na základě článku 226 ES, podaná dne 22. prosince 2006,

Komise Evropských společenství, zastoupená E. Traversou a H. Krämerem, jako zmocněnci, ve spolupráci s G. Giacominim a E. Boglionem, avvocati, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalobkyně,

proti

Italské republice, zastoupené I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s G. Fiengem, avvocato dello Stato, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalované,

* Jednací jazyk: italština.

podporované

Řeckou republikou, zastoupenou E. Skandalou, jako zmocněnkyní, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

Španělským královstvím, zastoupeným J. Rodríguez Cárcamem a F. Díez Morenou, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

Francouzskou republikou, zastoupenou G. de Berguesem a B. Messmerem, jako zmocněnci,

Lotyšskou republikou, zastoupenou E. Balode-Buraka a L. Ostrovskou, jako zmocněnkyněmi,

Rakouskou republikou, zastoupenou C. Pesendorfer a T. Kröllem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

vedlejšími účastníky řízení,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot a T. von Danwitz, předsedové senátů, J. Makarczyk, P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis, J. Malenovský (zpravodaj), L. Bay Larsen a P. Lindh, soudci,

generální advokát: Y. Bot,
vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 3. září 2008,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. prosince 2008,

vydává tento

Rozsudek

1 Svou žalobou se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Italská republika tím, že:

– ponechala v platnosti právní předpisy, na jejichž základě jsou k provozování soukromých lékáren zajišťujících maloobchodní prodej oprávněny pouze fyzické osoby, které absolvovaly studium farmacie, a společnosti, jejichž společníky jsou výlučně lékárníci, a

– ponechala v platnosti právní předpisy, které znemožňují podnikům distribuujícím léčiva (dále jen „distribuční podniky“) nabývat podíly ve společnostech, které provozují obecní lékárny,

nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 43 ES a 56 ES.

2 Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 22. června 2007 bylo Řecké republice, Španělskému království, Francouzské republice, Lotyšské republice a Rakouské republice v projednávané věci povoleno vedlejší účastenství na podporu návrhových žádání Italské republiky.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Dvacátý šestý bod odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. L 255, s. 22) stanoví:

„Tato směrnice nezajišťuje koordinaci všech podmínek pro přístup k činnostem v oboru farmacie a pro jejich výkon. Zejména zeměpisné rozmístění lékáren a monopol dodávek léčiv by měl zůstat i nadále záležitostí členských států. Touto směrnicí se nemění vnitrostátní právní a správní předpisy členských států, které společnostem zakazují, aby vykonávaly některé činnosti farmaceuta, nebo podmiňují výkon těchto činností určitými podmínkami."

4 Tento bod odůvodnění směrnice v podstatě přejímá ustanovení druhého bodu odůvodnění směrnice Rady 85/432/EHS ze dne 16. září 1985 o koordinaci právních a správních předpisů ohledně některých činností v oblasti farmacie (Úř. věst. L 253, s. 34; Zvl. vyd. 06/01, s. 129) a ustanovení desátého bodu odůvodnění směrnice Rady 85/433/EHS ze dne 16. září 1985 o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci v oboru farmacie obsahující opatření k usnadnění účinného výkonu práva usazování v určitých činnostech v oboru farmacie (Úř. věst. L 253, s. 37; Zvl. vyd. 06/01, s. 132), přičemž obě tyto směrnice byly s účinností od 20. října 2007 zrušeny a nahrazeny směrnicí 2005/36.

Vnitrostátní právní úprava

5 Vnitrostátní právní předpisy stanoví pro provozování lékáren dva různé právní režimy, a to režim soukromých lékáren a režim obecních lékáren.

Právní úprava soukromých lékáren

6 Článek 4 zákona č. 362 ze dne 8. listopadu 1991 o reorganizaci lékárenství (dále jen „zákon č. 362/1991“) upravuje, pokud jde o provozování lékáren, výběrové řízení, které je prováděno regiony a provinciemi a kterého se smí účastnit pouze občané členských států s plnými občanskými právy, kteří jsou jako lékárníci zapsáni v lékárnické komoře.

7 Článek 7 zákona č. 362/1991 stanoví:

„1. Provoz soukromé lékárny je vyhrazen fyzickým osobám v souladu s platnými právními předpisy, jakož i osobním společnostem a společnostem s ručením omezeným družstevního typu.

2. Výlučným předmětem činnosti společností uvedených v odstavci 1 je provoz lékárny. Společníky těchto společností jsou lékárníci zapsaní v lékárnické komoře, kteří mají kvalifikaci stanovenou v článku 12 zákona č. 475 ze dne 2. dubna 1968 [o normách platných pro lékárenskou službu (dále jen „zákon č. 475/1968“)], v pozměněném znění.

3. Lékárna provozovaná společností je řízena některým z jejích společníků, který odpovídá za její vedení.

[…]

5. Každá ze společností uvedených v odstavci 1 smí provozovat pouze jednu lékárnu, přičemž příslušné povolení může získat pod podmínkou, že se lékárna nachází v provincii, ve které má společnost své sídlo.

6. Každý lékárník smí vlastnit podíl pouze v jedné společnosti uvedené v odstavci 1.

7. Provoz soukromých lékáren je vyhrazen lékárníkům zapsaným v lékárnické komoře provincie, ve které má lékárna své sídlo.

[…]

9. Jestliže v návaznosti na nabytí podílu ve společnosti uvedené v odstavci 1 děděním přestanou být splňovány podmínky uvedené v odstavci 2 větě druhé, je oprávněná osoba povinna podíl ve lhůtě tří let od jeho nabytí převést. V případě, že osobou oprávněnou je manžel nebo dědic příbuzný v řadě přímé až do druhého stupně, uvedená lhůta končí až okamžikem, kdy oprávněná osoba dosáhne třiceti let věku, nebo uplynutím deseti let ode dne nabytí podílu, podle toho, která z těchto skutečností nastane později. Uvedená desetiletá lhůta platí pouze v případě, že se oprávněná osoba

ve lhůtě jednoho roku ode dne nabytí podílu dá zapsat ke studiu na farmaceutické fakultě státní univerzity nebo univerzity oprávněné udělit zákonem uznaný diplom. […]

10. Odstavec 9 se použije také v případě provozování soukromé lékárny oprávněnými osobami ve smyslu čl. 12 odst. 12 zákona [č. 475/1968], ve znění pozdějších změn.

[…]“

8 V případě smrti vlastníka mohou jeho dědicové, v souladu s posledně uvedeným ustanovením, převést ve lhůtě jednoho roku práva k provozování lékárny na lékárníka zapsaného do seznamu lékárnické komory, který již je vlastníkem některé lékárny, nebo se na základě předchozího výběrového řízení považuje za způsobilého. Po tuto dobu jsou dědicové oprávněni prozatímně pokračovat v provozování lékárny pod vedením odpovědného ředitele.

9 Článek 8 zákona č. 362/1991 stanoví:

„1. Podíl na základním kapitálu společností uvedených v článku 7 […] je neslučitelný:

a) s jakoukoli jinou činností vykonávanou v odvětví výroby a distribuce léčiv, jakož i v oblasti poskytování vědeckých informací o léčivech;

[…]“

10 Článek 12 odst. 8 zákona č. 475/1968 stanoví:

„Lékárna smí být převedena na lékárníka zapsaného v lékárnické komoře, který má nezbytnou kvalifikaci nebo absolvoval alespoň dva roky odborné praxe osvědčené příslušným zdravotnickým orgánem.“

Právní úprava obecních lékáren

11 V právním režimu obecních lékáren jsou vlastníky lékáren obce (dále jen „obecní lékárna“). Za účelem správy těchto lékáren mohou obce v souladu s článkem 116 legislativního nařízení č. 267 ze dne 18. srpna 2000 zakládat akciové společnosti, jejichž společníky nemusí být nutně lékárníci.

12 Článek 116 odst. 1 uvedeného nařízení v tomto ohledu stanoví:

„Pro účely zajištění veřejných služeb a provádění prací nezbytných k řádnému poskytování služeb, jakož i pro účely vybudování infrastruktury a jiných prací ve veřejném zájmu, které v souladu s platnými celostátními a regionálními právními předpisy nespadají do působnosti jiných samosprávných celků, mohou místní samosprávné celky zakládat akciové společnosti, nejsou však povinny stanovit, aby většinový podíl vlastnil veřejnoprávní subjekt, a to ani v případě, že zvláštní ustanovení právních předpisů stanoví jinak. Dotyčné samosprávné celky dohlížejí na výběr

společníků z řad soukromých osob a na případné zahájení obchodování s akciemi, a to prostřednictvím nabídkového řízení. Zakládací listina společnosti musí upravovat povinnost veřejnoprávního samosprávného celku jmenovat alespoň jednoho člena představenstva a auditora. […]“

13 Rozsudkem ze dne 24. července 2003 Corte costituzionale na tyto společnosti rozšířil zákaz souběžného výkonu distribuční činnosti upravený v čl. 8 zákona č. 362/1991, který se do té doby vztahoval pouze na společnosti provozující soukromé lékárny.

14 Výkon činnosti spočívající ve velkoobchodní distribuci léčiv byl prohlášen za neslučitelný se souběžným maloobchodním prodejem léčiv také v čl. 100 odst. 2 legislativního nařízení č. 219 ze dne 24. dubna 2006 o provedení směrnice 2001/83/ES (včetně pozdějších pozměňujících směrnic) o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků a směrnice 2003/94/ES (běžný doplněk GURI č. 142 ze dne 21. června 2006).

Legislativní nařízení č. 223 ze dne 4. července 2006

15 Italské právní předpisy v oblasti lékárenství byly změněny legislativním nařízením č. 223 ze dne 4. července 2006 o naléhavých opatřeních k hospodářské a sociální obnově, omezení a racionalizaci veřejných výdajů a o opatřeních v oblasti daňových příjmů a boje proti daňovým únikům, nazývaným „Bersaniho nařízení“.

16 Článek 5 Bersaniho nařízení konkrétně zrušil ustanovení odstavců 5 až 7 článku 7 zákona č. 362/1991 a čl. 100 odst. 2 nařízení č. 219 ze dne 24. dubna 2006 a změnil čl. 8 odst. 1 písm. a) uvedeného zákona, z jehož ustanovení vypustil slova „a distribuce“.

Postup před zahájením soudního řízení

17 Komise měla za to, že italská právní úprava provozování lékáren nebyla slučitelná s články 43 ES a 56 ES, a proto zahájila řízení o žalobě pro nesplnění povinnosti podle článku 226 prvního pododstavce ES. Dne 21. března 2005 vyzvala Komise Italskou republiku k podání vyjádření a následně dne 13. prosince 2005 vydala v souladu s článkem 226 prvním pododstavcem ES odůvodněné stanovisko, kterým tento členský stát vyzvala k přijetí nezbytných opatření ke splnění jeho povinností vyplývajících ze Smlouvy o ES, a to ve lhůtě dvou měsíců od obdržení tohoto stanoviska. Vzhledem k tomu, že Komise nebyla s odpovědí italských orgánů na odůvodněné stanovisko spokojena, rozhodla se podat projednávanou žalobu.

K přípustnosti

18 Italská republika vznesla vůči žalobě Komise tři námitky nepřípustnosti.

19 Zaprvé, ustanovení, podle nichž mohou lékárny vlastnit pouze fyzické osoby, které absolvovaly studium farmacie (dále jen „lékárníci“), a provozní společnosti, jejichž společníky jsou výlučně lékárníci, zná nejen italské právo, ale také většina členských států. Proto je podle Italské republiky nezbytné, aby byl postoj Komise ve vztahu k právním předpisům všech těchto států definován jednoznačně, tak aby nebyly činěny rozdíly mezi členskými státy nebo právními předpisy.

20 Zadruhé, Komise podle Italské republiky poukazuje primárně na porušení článků 43 ES a 56 ES, přitom však nebere ohled na směrnice přijaté k provedení svobody usazování. Podle Italské republiky tyto směrnice obsahují výslovná ustanovení, která potvrzují podmínky pro vstup do farmaceutického odvětví, jež dosud nejsou harmonizovány,

a stanoví, že dotyčná právní úprava spadá do pravomoci členských států. Za těchto podmínek je na Komisi, aby přesně a konkrétně specifikovala vytýkané porušení práva Společenství, protože Italská republika při úpravě úlohy lékárníků použila správně jak tyto směrnice, tak výhradu pravomoci členských států, kterou obsahují.

21 Zatřetí, změna zavedená Bersaniho nařízením ruší zákaz nabývat podíly ve společnostech provozujících lékárny, který se vztahoval na distribuční společnosti. Podle Italské republiky se Komise přesto domnívala, že takový zákaz může být italskými soudy nadále uplatňován. Vytýkané nesplnění povinnosti tak podle ní není konkrétní a aktuální, nýbrž vyplývá z budoucích a hypotetických rozhodnutí těchto soudů.

22 Tuto argumentaci je třeba odmítnout.

23 Pokud jde o první námitku nepřípustnosti, je třeba připomenout, že Komisi přísluší, aby v rámci plnění úkolů, které jí ukládá článek 211 ES, dbala na provádění ustanovení Smlouvy a ověřila, zda členské státy jednaly v souladu s těmito ustanoveními. Pokud dospěje k názoru, že určitý členský stát tato ustanovení porušil, přísluší jí, aby posoudila vhodnost podání žaloby proti tomuto státu, určila ustanovení, která porušil, a zvolila okamžik, kdy vůči němu zahájí řízení o žalobě pro nesplnění povinnosti, přičemž úvahy, jimiž se při této volbě řídila, nemohou mít vliv na přípustnost žaloby (viz rozsudky ze dne 18. června 1998, Komise v. Itálie, C-35/96, Recueil, s. I-3851, bod 27, a ze dne 8. prosince 2005, Komise v. Lucembursko, C-33/04, Sb. rozh. s. I-10629, bod 66).

24 Vzhledem k tomuto prostoru pro uvážení může Komise zahájit řízení o žalobě pro nesplnění povinnosti i jen proti některým členským státům, které se nacházejí ve srovnatelné situaci z hlediska dodržování práva Společenství. Může tedy zejména

rozhodnout, že vůči dalším členským státům zahájí řízení o žalobě pro nesplnění povinnosti až později, kdy již bude znát výsledek dříve zahájených řízení.

25 Pokud jde o druhou a třetí námitku nepřípustnosti uplatněné Italskou republikou, je třeba konstatovat, že Komise jak v žalobě, tak v replice dostatečně přesně objasnila povahu vytýkaného nesplnění povinnosti. Krom toho otázka, zda je třeba jednání členského státu posuzovat z hlediska článků 43 ES a 56 ES, anebo z hlediska směrnic, jimiž byly tyto články provedeny, je součástí věcného posouzení. Totéž platí i pro otázku, zda vytýkané nesplnění povinnosti trvalo v okamžiku rozhodném pro jeho posouzení.

26 Proto je třeba žalobu podanou Komisí prohlásit za přípustnou.

K věci samé

K prvnímu žalobnímu důvodu

Argumentace účastnic řízení

27 Komise tvrdí, že vnitrostátní právní úprava porušuje články 43 ES a 56 ES tím, že stanoví pravidlo, jež fyzickým osobám, které neabsolvovaly studium farmacie, a právnickým osobám, jejichž společníky nejsou výlučně lékárníci, brání v provozování lékárny (dále jen „pravidlo vyloučení nelékárníků“).

28 Toto pravidlo podle ní představuje omezení ve smyslu uvedených článků, které může být odůvodněno pouze naléhavými důvody obecného zájmu, a zejména cílem spočívajícím v ochraně veřejného zdraví.

29 Zaprvé, pravidlo vyloučení nelékárníků nemůže podle Komise zaručit uskutečnění takového cíle, neboť vychází z mylné domněnky, že u lékárníka provozujícího lékárnu bude náchylnost k upřednostňování jeho osobního zájmu na úkor zájmu obecného menší než u nelékárníka.

30 Zadruhé, uvedená právní úprava podle Komise překračuje meze toho, co je nezbytné k dosažení cíle spočívajícího v ochraně veřejného zdraví, protože tohoto cíle by bylo možné dosáhnout jinými opatřeními, jež by méně omezovala svobody zakotvené v článcích 43 ES a 56 ES, jako například povinnou přítomností lékárníka v lékárně, povinností sjednat pojištění nebo systémem vhodných kontrol a účinných sankcí.

31 Italská republika, podporovaná Řeckou republikou, Španělským královstvím, Francouzskou republikou, Lotyšskou republikou a Rakouskou republikou, tvrdí, že vnitrostátní právní úprava v oblasti provozování lékáren články 43 ES a 56 ES neporušuje.

32 Tyto státy poukazují především na to, že právo Společenství ponechává členským státům pravomoc regulovat odvětví lékáren vyjma otázek týkajících se vzájemného uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci.

33 Dále, omezení, jež vyplývají z uvedené vnitrostátní právní úpravy, jsou podle těchto států odůvodněna obecným zájmem na ochraně veřejného zdraví. Jsou toho názoru, že

se tato právní úprava použije bez rozdílu a že zaručuje, že pravidelné zásobování obyvatelstva léčivy bude mít přednost před hledisky ekonomickými. Při správě lékáren totiž bude zájem na ochraně zdraví převažovat nad ekonomickými cíli pouze tehdy, pokud provozovatelé lékáren, kteří mají vliv na jejich správu, budou mít znalosti a úplné a specifické zkušenosti.

34 Uvedené členské státy konečně uvádějí, že jiná, méně omezující opatření nedosahují cílů obecného zájmu se stejnou účinností jako vnitrostátní právní úprava.

Závěry Soudního dvora

– Úvodní poznámky

35 Zaprvé, jak z judikatury Soudního dvora, tak z článku 152 odst. 5 ES a z dvacátého šestého bodu odůvodnění směrnice 2005/36 vyplývá, že právo Společenství nezasahuje do pravomoci členských států uspořádat své systémy sociálního zabezpečení, a přijmout zejména předpisy určené k organizaci takových zdravotnických služeb, jako jsou lékárny. V rámci výkonu této pravomoci však členské státy musí dodržovat právo Společenství, zejména ustanovení Smlouvy týkající se svobod pohybu, včetně svobody usazování a volného pohybu kapitálu. Uvedená ustanovení členským státům zakazují zavádět nebo ponechat v platnosti neodůvodněná omezení výkonu těchto svobod v oblasti zdravotní péče (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 16. května 2006, Watts, C-372/04, Sb. rozh. s. I-4325, body 92 a 146, jakož i ze dne 10. března 2009, Hartlauer, C-169/07, Sb. rozh. s. I-1721, bod 29).

36 Při posuzování toho, zda byla tato povinnost dodržena, musí být zohledněna skutečnost, že zdraví a život člověka zaujímají první místo mezi Smlouvou chráněnými statky a zájmy a že členským státům přísluší rozhodnout o úrovni, na které zamýšlí zajistit ochranu veřejného zdraví, a o způsobu, jímž má být této úrovně dosaženo. Vzhledem k tomu, že se tato úroveň může v jednotlivých členských státech lišit, je třeba uznat, že členské státy mají prostor pro uvážení (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 11. prosince 2003, Deutscher Apothekerverband, C-322/01, Recueil, s. I-14887, bod 103; ze dne 11. září 2008, Komise v. Německo, C-141/07, Sb. rozh. s. I-6935, bod 51, a Hartlauer, uvedený výše, bod 30).

37 Zadruhé je třeba konstatovat, že ani směrnice 2005/36, ani žádné jiné opatření, kterým se provádějí svobody pohybu zaručené Smlouvou, neupravuje podmínky přístupu k činnosti v oblasti lékárenství, které by upřesňovaly okruh osob oprávněných provozovat lékárnu. Vnitrostátní právní úprava proto musí být zkoumána pouze z hlediska ustanovení Smlouvy.

38 Zatřetí je nutné uvést, že právní úprava vztahující se na osoby pověřené maloobchodní distribucí léčiv se v jednotlivých členských státech liší. Zatímco v některých členských státech mohou vlastnit a provozovat lékárny pouze nezávislí lékárníci, jiné členské státy připouštějí, aby vlastníky lékáren byly i osoby, které nejsou nezávislými lékárníky, přičemž řízením lékárny jsou pověřeni lékárníci v zaměstnaneckém poměru.

39 Vzhledem k tomu že Komise Italské republice vytýká, že porušila současně články 43 ES a 56 ES, je třeba začtvrté zkoumat, zda musí být dotčená vnitrostátní právní úprava posuzována z hlediska ustanovení týkajících se svobody usazování, nebo z hlediska ustanovení týkajících se volného pohybu kapitálu.

40 K tomu je třeba připomenout, že pokud se posuzovaná právní úprava týká podílu, který svému držiteli přiznává jednoznačný vliv na rozhodování dotyčné společnosti a umožňuje mu určovat její činnost, použijí se ustanovení týkající se svobody usazování

(rozsudky ze dne 13. dubna 2000, Baars, C-251/98, Recueil, s. I-2787, body 21 a 22, jakož i ze dne 21. listopadu 2002, X a Y, C-436/00, Recueil, s. I-10829, body 37 a 66 až 68). Pokud však tato právní úprava není určena k tomu, aby se použila pouze na podíly, které umožňují vykonávat jednoznačný vliv na rozhodování společnosti a určovat její činnost, je třeba ji zkoumat jak z hlediska článku 43 ES, tak z hlediska článku 56 ES (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 12. prosince 2006, Test Claimants in the FII Group Litigation, C-446/04, Sb. rozh. s. I-11753, body 36 a 38, jakož i ze dne 24. května 2007, Holböck, C-157/05, Sb. rozh. s. I-4051, body 23 a 25).

41 V projednávané věci je nutno poukázat na skutečnost, že Komise ve své žalobě uvádí dva různé případy, na které se má dotčená vnitrostátní právní úprava použít. Komise hovoří o situaci, kdy tato právní úprava brání nelékárníkům vlastnit ve společnostech provozujících lékárny významné podíly, díky nimž by získali jednoznačný vliv na rozhodování těchto společností. Dále se výtky vyjádřené Komisí týkají situace, kdy tato právní úprava brání investorům z jiných členských států, kteří nejsou lékárníky, nabývat v těchto společnostech méně významné podíly, které takový vliv nedávají.

42 Za těchto podmínek je třeba vnitrostátní právní úpravu zkoumat jak z hlediska článku 43 ES, tak z hlediska článku 56 ES.

– K existenci omezení svobody usazování a volného pohybu kapitálu

43 Pokud jde o článek 43 ES, z ustálené judikatury vyplývá, že toto ustanovení brání jakýmkoli vnitrostátním opatřením, která sice platí bez diskriminace na základě státní příslušnosti, avšak mohou být příslušníkům Společenství na překážku ve výkonu svobody usazování zaručené Smlouvou nebo jej učinit méně přitažlivým (viz zejména

rozsudky ze dne 31. března 1993, Kraus, C-19/92, Recueil, s. I-1663, bod 32, a ze dne 14. října 2004, Komise v. Nizozemsko, C-299/02, Sb. rozh. s. I-9761, bod 15).

44 Omezením ve smyslu článku 43 ES je zejména právní úprava, podle které se hospodářský subjekt z jednoho členského státu smí v hostitelském členském státě usadit pouze na základě předem vydaného povolení a podle které smí určitou samostatnou výdělečnou činnost vykonávat jen hospodářské subjekty, jež vyhoví předem stanoveným požadavkům, jejichž splnění je podmínkou pro vydání tohoto povolení. Taková právní úprava odrazuje hospodářské subjekty z jiných členských států od výkonu jejich činnosti v hostitelském členském státě prostřednictvím stálé provozovny, či jim to dokonce znemožňuje (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Hartlauer, body 34, 35 a 38).

45 Pravidlo vyloučení nelékárníků takovým omezením je, protože provozování lékáren dovoluje pouze lékárníkům, kdežto ostatním hospodářským subjektům přístup k této samostatné výdělečné činnosti v dotyčném členském státě upírá.

46 Pokud jde o článek 56 ES, je třeba připomenout, že jako omezení ve smyslu odstavce 1 tohoto článku musejí být kvalifikována vnitrostátní opatření, která mohou zabránit nebo omezit nabytí podílů v dotčených podnicích nebo mohou odradit investory z jiných členských států od investování do kapitálu těchto podniků (viz rozsudky ze dne 23. října 2007, Komise v. Německo, C-112/05, Sb. rozh. s. I-8995, bod 19, a ze dne 6. prosince 2007, Federconsumatori a další, C-463/04 a C-464/04, Sb. rozh. s. I-10419, bod 21).

47 V projednávané věci vnitrostátní právní úprava stanoví, že společníky společností provozujících lékárny smí být pouze lékárníci. Tato právní úprava tak brání investorům z jiných členských států, kteří nejsou lékárníky, nabývat podíly v tomto typu společností.

48 Tato právní úprava proto zavádí omezení ve smyslu článku 43 ES a čl. 56 odst. 1 ES.

– K odůvodnění omezení svobody usazování a volného pohybu kapitálu

49 Omezení svobody usazování a volného pohybu kapitálu, která se použijí bez diskriminace na základě státní příslušnosti, mohou být odůvodněna naléhavými důvody obecného zájmu pod podmínkou, že jsou způsobilá zaručit uskutečnění cíle, který sledují, a pokud nepřekračují meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné (viz rozsudky ze dne 25. ledna 2007, Festersen, C-370/05, Sb. rozh. s. I-1129, bod 26, a Hartlauer, uvedený výše, bod 44).

50 V projednávané věci je třeba zaprvé konstatovat, že se vnitrostátní právní úprava použije bez diskriminace na základě státní příslušnosti.

51 Zadruhé, ochrana veřejného zdraví patří mezi naléhavé důvody obecného zájmu, které mohou odůvodnit omezení svobod pohybu zaručených Smlouvou, jako je svoboda usazování (viz zejména výše uvedený rozsudek Hartlauer, bod 46) a volný pohyb kapitálu.

52 Omezení uvedených svobod pohybu mohou být konkrétně odůvodněna cílem spočívajícím v zajištění spolehlivého a kvalitního zásobování obyvatelstva léčivy (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Deutscher Apothekerverband, bod 106, a ze dne 11. září 2008, Komise v. Německo, bod 47).

53 Zatřetí je třeba zkoumat, zda pravidlo vyloučení nelékárníků je způsobilé takový cíl zaručit.

54 V tomto ohledu je důležité, aby v případech, kdy panuje nejistota o existenci nebo rozsahu rizik pro zdraví osob, mohl členský stát přijmout ochranná opatření, aniž by musel čekat na to, až se reálnost těchto rizik naplno projeví. Členský stát krom toho může přijmout opatření, která co možná nejvíce sníží riziko pro veřejné zdraví (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 5. června 2007, Rosengren a další, C-170/04, Sb. rozh. s. I-4071, bod 49), a to konkrétně včetně rizika pro spolehlivé a kvalitní zásobování obyvatelstva léčivy.

55 V této souvislosti je třeba zdůraznit velmi zvláštní povahu léčiv, jejichž léčebné účinky je podstatně odlišují od ostatního zboží (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 21. března 1991, Delattre, C-369/88, Recueil, s. I-1487, bod 54).

56 Tyto léčebné účinky způsobují, že jsou-li léčiva užívána v případech, kdy to není nezbytné, nebo jsou-li užívána nesprávně, mohou vážně poškodit zdraví, aniž by si toho mohl být pacient při jejich podávání vědom.

57 Nadměrné nebo nesprávné užívání léčiv mimoto vede k plýtvání finančními zdroji, které je o to škodlivější, že si farmaceutické odvětví žádá značné výdaje a musí uspokojovat stále narůstající potřeby, zatímco finanční prostředky, které lze věnovat na zdravotní péči, nejsou neomezené, a to nehledě na použitý způsob financování (pokud jde o nemocniční péči, viz obdobně rozsudky ze dne 13. května 2003, Müller-Fauré a van Riet, C-385/99, Recueil, s. I-4509, bod 80, jakož i Watts, uvedený výše, bod 109). V tomto ohledu je třeba poukázat na skutečnost, že mezi těmito finančními prostředky a ziskem hospodářských subjektů činných ve farmaceutickém odvětví je dán přímý

vztah, neboť předepisování léčiv je ve většině členských států hrazeno příslušnými zdravotními pojišťovnami.

58 S ohledem na tato rizika pro veřejné zdraví a pro finanční rovnováhu systémů sociálního zabezpečení mohou členské státy stanovit pro osoby pověřené maloobchodní distribucí léčiv přísné požadavky, pokud jde zejména o pravidla jejich uvádění na trh a dosahování zisku. Konkrétně mohou stanovit, že maloobchodní prodej léčiv smí zajišťovat v zásadě pouze lékárníci, a to vzhledem k zárukám, jaké musí lékárníci poskytovat, a k informacím, jaké musí být schopni spotřebiteli podat (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Delattre, bod 56).

59 V tomto ohledu je nutné připustit, vzhledem k možnosti přiznané členským státům rozhodnout o úrovni ochrany veřejného zdraví, že členské státy mohou požadovat, aby byla léčiva distribuována lékárníky, kteří jsou skutečně profesně nezávislí. Mohou také přijímat opatření umožňující odstranit nebo omezit riziko zásahu do této nezávislosti, protože takový zásah by mohl ovlivnit úroveň spolehlivosti a kvality zásobování obyvatelstva léčivy.

60 V této souvislosti je nutno rozlišit tři kategorie potenciálních provozovatelů lékáren, a to kategorii fyzických osob, které jsou lékárníky, kategorii osob, které jsou činné v odvětví farmaceutických výrobků jakožto výrobci nebo velkoobchodníci, a kategorii osob, které nejsou lékárníky ani nevykonávají činnost v uvedeném odvětví.

61 Pokud jde o provozovatele, který je lékárníkem, nelze popřít, že jeho cílem je podobně jako u jiných osob snaha o dosahování zisku. Předpokládá se však, že jakožto profesionální lékárník nebude lékárnu provozovat pouze v čistě ekonomickém zájmu, nýbrž také v odborném zájmu. Jeho soukromý zájem na dosahování zisku je tak mírněn

vlivem jeho vzdělání, odborných zkušeností a odpovědnosti, kterou nese, neboť případné porušení zákonných nebo etických pravidel nejenže snižuje hodnotu jeho investice, ale podrývá též jeho vlastní profesní existenci.

62 Nelékárníci již z povahy věci nemají na rozdíl od lékárníků vzdělání, zkušenosti a odpovědnost, které by byly rovnocenné vzdělání, zkušenostem a odpovědnosti lékárníků. Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že neposkytují stejné záruky jako lékárníci.

63 V rámci svého prostoru pro uvážení zmíněného v bodě 36 tohoto rozsudku proto může mít členský stát za to, že provozování lékárny nelékárníkem může na rozdíl od lékárny provozované lékárníkem představovat riziko pro veřejné zdraví, konkrétně pro spolehlivost a kvalitu maloobchodní distribuce léčiv, protože snaha o dosahování zisku v rámci takovéhoto provozování není zmírněna žádným z faktorů, které byly uvedeny v bodě 61 tohoto rozsudku a jimiž se vyznačuje činnost lékárníků (pokud jde o poskytování služeb sociální pomoci, viz obdobně rozsudek ze dne 17. června 1997, Sodemare a další, C-70/95, Recueil, s. I-3395, bod 32).

64 V rámci uvedeného prostoru pro uvážení tedy členský stát může mimo jiné posoudit, zda je takové riziko dáno u výrobců farmaceutických výrobků a velkoobchodníků s těmito výrobky z důvodu, že by mohli zasáhnout do nezávislosti lékárníků v zaměstnaneckém poměru tím, že je budou podněcovat k prosazování léčiv, jež oni sami vyrábějí nebo uvádějí na trh. Stejně tak může členský stát posoudit, zda hrozí, že provozovatelé, kteří nejsou lékárníky, budou zasahovat do nezávislosti lékárníků v zaměstnaneckém poměru tím, že je budou podněcovat k prodeji léčiv, jejichž skladování již není výnosné, nebo zda hrozí, že tito provozovatelé přistoupí ke snižování provozních nákladů, jež by mohlo mít vliv na způsob, jakým jsou léčiva v maloobchodě distribuována.

65 Podpůrně Komise tvrdí, že pravidlo vyloučení nelékárníků není v projednávané věci odůvodněno obecným zájmem, protože způsob, jakým je tento cíl naplňován, je nekonsistentní.

66 Z judikatury Soudního dvora v tomto ohledu vyplývá, že vnitrostátní právní předpisy jsou způsobilé zaručit uskutečnění uváděného cíle pouze tehdy, pokud opravdu odpovídají snaze dosáhnout tohoto cíle uceleně a systematicky (viz rozsudky ze dne 6. března 2007, Placanica a další, C-338/04, C-359/04 a C-360/04, Sb. rozh. s. I-1891, body 53 a 58; ze dne 17. července 2008, Corporación Dermoestética, C-500/06, Sb. rozh. s. I-5785, body 39 a 40, jakož i Hartlauer, uvedený výše, bod 55).

67 V této souvislosti je třeba uvést, že provozování lékáren nelékárníky není vnitrostátní právní úpravou vyloučeno absolutně.

68 Článek 7 odst. 9 a 10 zákona č. 362/1991 totiž odchylně stanoví, že dědicové lékárníka, kteří sami nejsou lékárníky, mohou provozovat lékárnu, kterou zdědili, po dobu jednoho, tří nebo deseti let v závislosti na osobní situaci dědiců.

69 Komise však neprokázala, že by v důsledku této výjimky byla vnitrostátní právní úprava nekonsistentní.

70 Tato výjimka se předně jeví být odůvodněná z pohledu ochrany práv a oprávněných majetkových zájmů rodinných příslušníků zemřelého lékárníka. V tomto ohledu je nutno konstatovat, že členské státy mohou mít za to, že zájmy dědiců lékárníka nepovedou ke zpochybnění požadavků a záruk, jež vyplývají z jejich příslušných právních řádů a jež musejí splňovat provozovatelé, kteří jsou lékárníky. V této souvislosti musí být zohledněna hlavně skutečnost, že zděděná lékárna musí být po celé přechodné období provozována lékárníkem, který absolvoval studium farmacie a který

je za lékárnu odpovědný. V tomto konkrétním kontextu proto nelze dědice stavět na roveň ostatním provozovatelům, kteří nejsou lékárníky.

71 Dále je třeba poukázat na to, že uvedená výjimka má pouze dočasné účinky. Dědicové totiž musejí zpravidla převést práva k provozování lékárny na lékárníka ve lhůtě pouhého jednoho roku. Lhůta, v níž jsou oprávněné osoby povinny převést lékárnu, je delší pouze tehdy, jedná-li se o podíl ve společnosti tvořené lékárníky, kteří lékárnu provozují, protože v takovém případě činí lhůta tři roky od nabytí podílu.

72 Smyslem těchto výjimek je tedy umožnit oprávněným osobám převod lékárny na lékárníka ve lhůtě, která se nejeví jako nepřiměřená.

73 Konečně ačkoli čl. 7 odst. 9 a 10 zákona č. 362/1991 poskytuje některým dědicům k převodu lékárny lhůtu v trvání deseti let, která by se mohla jevit nepřiměřenou, je nutno uvést, že s ohledem na zvlášť úzký rozsah působnosti tohoto ustanovení, omezující se na případ, kdy oprávněnou osobou je manžel zemřelého lékárníka nebo jeho dědic příbuzný v řadě přímé až do druhého stupně, a s ohledem na skutečnost, že se tato oprávněná osoba musí ve lhůtě jednoho roku od nabytí lékárny zapsat ke studiu na farmaceutické fakultě, není toto ustanovení postačující pro závěr, že dotyčná vnitrostátní právní úprava je nekonsistentní.

74 Komise neprokázala ani to, že by vnitrostátní právní úprava byla nekonsistentní z důvodu, že některým nelékárníkům umožňuje provozovat obecní lékárny, poněvadž obcím umožňuje zakládat za účelem správy těchto lékáren akciové společnosti, jejichž společníky nemusejí být nutně lékárníci.

75 Předně spis neobsahuje nic, co by dovolovalo tvrdit, že se obce, které mají vrchnostenské postavení, budou řídit určitým obchodním cílem a že budou obecní lékárny provozovat na úkor požadavků veřejného zdraví.

76 Dále Komise nezpochybnila skutečnosti, které před Soudním dvorem uplatnila Italská republika a jejichž cílem bylo prokázat, že obce mají nad společnostmi pověřenými správou obecních lékáren rozsáhlé kontrolní pravomoci a že jim tyto pravomoci umožňují hájit naplňování veřejného zájmu.

77 Podle těchto údajů zůstává dotyčná obec vlastníkem těchto lékáren, stanovuje konkrétní podmínky organizace lékárenské služby v těchto lékárnách a vyhlašuje nabídkové řízení na společníka společnosti pověřené správou lékárny s tím, že ustanovení, jejichž cílem je zajistit dodržování uvedených podmínek, jsou obsažena jak v nabídkovém řízení, tak ve smluvních nástrojích upravujících právní vztahy mezi obcí a dotyčnou společností.

78 Z informací, které poskytla Italská republika a které nebyly zpochybněny, mimoto vyplývá, že si obec ponechává pravomoc určit alespoň jednoho člena představenstva a auditora společnosti pověřené správou obecní lékárny, a podílí se tak na tvorbě rozhodnutí a na interní kontrole činností lékárny. Takto určené osoby mají pravomoc dohlížet na to, zda se tato obecní lékárna důsledně řídí obecným zájmem, a bránit narušení profesní nezávislosti lékárníků v zaměstnaneckém poměru.

79 Konečně podle týchž informací dotyčná obec nepřichází o možnost změnit, upravit či přerušit právní vztah se společností pověřenou správou obecní lékárny, aby prosadila obchodní politiku, která optimálním způsobem zohledňuje jednání ve veřejném zájmu.

80 Vzhledem k tomu, že Komise nepředložila dostatečné důkazy, nelze vnitrostátní právní úpravu týkající se obecních lékáren považovat za nekonsistentní.

81 Vzhledem k výše uvedenému je třeba učinit závěr, že předmětná právní úprava, která je základem vytýkaného nesplnění povinnosti, je způsobilá zaručit uskutečnění cíle, kterým je zajištění spolehlivého a kvalitního zásobování obyvatelstva léčivy, a tedy i ochrana veřejného zdraví.

82 Začtvrté je třeba zkoumat, zda omezení svobody usazování a volného pohybu kapitálu nepřekračují meze toho, co je k dosažení uvedeného cíle nezbytné, to znamená, zda neexistují opatření, která by méně omezovala svobody zaručené v článcích 43 ES a 56 ES a umožňovala by dosáhnout tohoto cíle se stejnou účinností.

83 Komise v tomto ohledu tvrdí, že uvedeného cíle by bylo možné dosáhnout méně omezujícími opatřeními, jako je povinná přítomnost lékárníka v lékárně, povinnost sjednat pojištění nebo systém vhodných kontrol a účinných sankcí.

84 S ohledem na prostor pro uvážení členských států připomenutý v bodě 36 tohoto rozsudku však členský stát může mít za to, že hrozí, že právní úprava, jejímž cílem je zajistit profesní nezávislost lékárníků, bude v praxi porušována vzhledem k tomu, že zájem na dosahování zisku není u nelékárníka mírněn rovnocenným způsobem jako u nezávislých lékárníků a podřízenost lékárníků coby zaměstnanců ve vztahu k provozovateli by jim mohla ztížit možnost odporovat pokynům vydaným tímto provozovatelem.

85 Komise přitom neuvedla, kromě obecných úvah, žádnou skutečnost, která by byla s to prokázat, jaký konkrétní systém by mohl zaručit – se stejnou účinností jako pravidlo vyloučení nelékárníků –, že uvedená právní úprava nebude v praxi porušována, i přes úvahy uvedené v předchozím bodě tohoto rozsudku.

86 Na rozdíl od toho, co tvrdí Komise, rizika pro nezávislost lékárnické profese nemohou být se stejnou účinností odstraněna ani uložením povinnosti sjednat takové pojištění, jako je například pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou třetí osobou. Toto opatření by sice mohlo pacientovi umožnit, aby se domohl finanční náhrady za škodu, která mu případně vznikla, uplatní se však *a posteriori* a je méně účinné než uvedené pravidlo, a to v tom smyslu, že dotyčnému provozovateli nijak nebrání v působení na lékárníky v zaměstnaneckém poměru.

87 Za těchto podmínek není prokázáno, že by jiné opatření, jež by bylo odlišné od pravidla vyloučení nelékárníků a jež by méně omezovalo svobody zaručené v článcích 43 ES a 56 ES, umožňovalo zajistit se stejnou účinností takovou úroveň spolehlivosti a kvality zásobování obyvatelstva léčivy, jaká vyplývá z uplatňování tohoto pravidla.

88 Vnitrostátní právní úprava se proto jeví způsobilá zaručit uskutečnění cíle, který sleduje, a nepřekračuje meze toho, co je k jeho dosažení nezbytné. Je tedy třeba uznat, že omezení vyplývající z této právní úpravy mohou být tímto cílem odůvodněna.

89 Tento závěr není zpochybněn ani rozsudkem ze dne 21. dubna 2005, Komise v. Řecko (C-140/03, Sb. rozh. s. I-3177), na který se odvolává Komise a ve kterém Soudní dvůr rozhodl, že Řecká republika tím, že přijala a ponechala v platnosti vnitrostátní právní předpisy, na jejichž základě smí právnická osoba otevřít prodejnu oční optiky mimo jiné pod podmínkou, že povolení ke zřízení a provozování takové prodejny je vydáno na jméno autorizovaného očního optika, který je fyzickou osobou, a že osoba, která vlastní povolení k provozování prodejny, se podílí alespoň ve výši 50 % na základním kapitálu

společnosti, jakož i na jejích ziscích a ztrátách, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 43 ES a 48 ES.

90 S ohledem na zvláštní povahu léčiv a trhu s nimi a za současného stavu práva Společenství nejsou zjištění Soudního dvora obsažená ve výše uvedeném rozsudku Komise v. Řecko použitelná v oblasti maloobchodní distribuce léčiv. Na rozdíl od výrobků oční optiky se totiž léčiva vydávaná na předpis nebo používaná z léčebných důvodů mohou v konečném důsledku projevit jako zdraví velmi škodlivá, jsou-li užívána v případech, kdy to není nezbytné, nebo jsou-li užívána nesprávně, aniž by si toho mohl být pacient při jejich podávání vědom. Lékařsky neodůvodněný prodej léčiv krom toho vede k plýtvání veřejnými finančními zdroji, které nelze srovnávat s plýtváním v případě neodůvodněného prodeje výrobků oční optiky.

91 Vzhledem k výše uvedenému musí být první žalobní důvod zamítnut jako neopodstatněný.

Ke druhému žalobnímu důvodu

Argumentace účastnic řízení

92 V rámci druhého žalobního důvodu Komise tvrdí, že právní úprava obecních lékáren je v rozporu s články 43 ES a 56 ES. Podle ní tato právní úprava na jednu stranu umožňuje nelékárníkům provozovat za jistých podmínek obecní lékárny díky možnosti zakládat za účelem jejich správy akciové společnosti, jejichž společníky nejsou nutně lékárníci. Na druhou stranu však vnitrostátní právní úprava podle Komise brání podnikům

distribuujícím farmaceutické výrobky nabývat podíly v těchto společnostech s tím, že takové omezení nelze nijak odůvodnit pomocí cílů souvisejících s ochranou veřejného zdraví.

93 Zaprvé totiž taková právní úprava podle Komise není s to dosáhnout těchto cílů. Podle ní je založena na mylné domněnce, že distribuční podnik je při provozování obecní lékárny náchylnější k upřednostňování svého osobního zájmu na úkor zájmu obecného než osoby, které nejsou činné v odvětví distribuce farmaceutických výrobků.

94 Dále je podle ní uvedená právní úprava nekonsistentní, neboť dovoluje značně rozsáhlé výjimky. Konkrétně jde o to, že se určitá osoba může stát společníkem distribučního podniku, a přesto provozovat obecní lékárnu za předpokladu, že v tomto podniku nevykonává rozhodovací nebo kontrolní funkci.

95 Zadruhé, zákaz platný pro distribuční podniky nabývat podíly v obecních lékárnách není podle Komise nezbytný, protože uváděného cíle lze dosáhnout jinými, méně omezujícími opatřeními, jako je povinná přítomnost lékárníka v lékárně, povinnost sjednat pojištění nebo zavedení systému vhodných kontrol a účinných sankcí.

96 Italská republika naproti tomu tvrdí, že je druhý žalobní důvod neopodstatněný, protože Bersaniho nařízení zrušilo zákaz nabývat podíly v obecních lékárnách, který platil pro distribuční podniky.

97 Podle Italské republiky takový zákaz tak jako tak není v rozporu s článkem 43 ES, protože jej lze odůvodnit obecným zájmem na ochraně veřejného zdraví. Tento zákaz se

podle ní uplatní bez diskriminace a jeho cílem je ve skutečnosti bránit distribučním podnikům v tom, aby prostřednictvím obecních lékáren prosazovaly léčiva, která samy uvádějí na trh. Jiná, méně omezující opatření by přitom tohoto cíle obecného zájmu nedosáhla se stejnou účinností.

Závěry Soudního dvora

98 Pokud jde nejprve o argument Italské republiky vycházející z přijetí Bersaniho nařízení, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury se existence nesplnění povinnosti posuzuje vzhledem ke stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku, a že změny, ke kterým došlo následně, nemohou být Soudním dvorem brány v úvahu (viz zejména rozsudky ze dne 30. ledna 2002, Komise v. Řecko, C-103/00, Recueil, s. I-1147, bod 23, a ze dne 17. ledna 2008, Komise v. Německo, C-152/05, Sb. rozh. s. I-39, bod 15).

99 V projednávané věci je nesporné, že k datu, kdy lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku uplynula, vnitrostátní právní úprava neumožňovala distribučním podnikům nabývat podíly ve společnostech pověřených provozováním obecních lékáren, neboť Bersaniho nařízení bylo přijato až po tomto datu.

100 Dále je třeba konstatovat, že vnitrostátní právní úprava vytváří omezení ve smyslu článků 43 ES a 56 ES z hlediska judikatury citované v bodech 43 a 46 tohoto rozsudku. Tato vnitrostátní právní úprava totiž některým hospodářským subjektům, a sice těm, které se zabývají distribucí farmaceutických výrobků, brání v tom, aby současně vykonávaly činnost v rámci obecních lékáren. Taková právní úprava rovněž brání investorům, kteří jsou příslušníky jiných členských států než Italské republiky a kteří jsou distribučními podniky, nabývat podíly v některých společnostech, a to ve společnostech pověřených provozováním obecních lékáren.

101 Pokud jde o případné odůvodnění těchto omezení, je třeba bez dalšího poukázat na skutečnost, že se vnitrostátní právní úprava použije bez diskriminace na základě státní příslušnosti a že sleduje cíl spočívající v zajištění spolehlivého a kvalitního zásobování obyvatelstva léčivy.

102 Krom toho je tato právní úprava způsobilá zaručit naplnění tohoto cíle. Zaprvé, jak vyplývá z bodů 62 až 64 tohoto rozsudku, členský stát může mít za to, že distribuční podniky jsou schopny vyvíjet určitý tlak na lékárníky v zaměstnaneckém poměru s cílem upřednostnit zájem na dosahování zisku.

103 Zadruhé, s ohledem na úvahy vyjádřené v týchž bodech tohoto rozsudku může mít dotyčný členský stát v rámci svého prostoru pro uvážení za to, že kontrolní pravomoci obcí nad společnostmi pověřenými správou obecních lékáren nejsou způsobilé zamezit vlivu distribučních podniků na lékárníky v zaměstnaneckém poměru.

104 Zatřetí je třeba uvést, že Komise neuvedla žádné konkrétní a přesné skutečnosti, na jejichž základě by Soudní dvůr mohl vyslovit závěr, že právní úprava, jíž se druhý žalobní důvod týká, je nekonsistentní ve vztahu k jiným vnitrostátním ustanovením, například ve vztahu k ustanovení, které určité osobě umožňuje, aby se stala společníkem distribučního podniku a zároveň společníkem společnosti pověřené provozováním obecní lékárny za předpokladu, že v prvně uvedeném podniku nemá rozhodovací a kontrolní funkci.

105 Konečně pokud jde o nezbytnost vnitrostátní právní úpravy, je třeba konstatovat v souladu s tím, co již bylo uvedeno v bodech 84 až 86 tohoto rozsudku, že členský stát může mít za to, že hrozí, že by právní úprava chránící profesní nezávislost lékárníků mohla být v praxi porušována nebo obcházena. Stejně tak rizika pro spolehlivost

a kvalitu zásobování obyvatelstva léčivy nelze se stejnou účinností odstranit prostřednictvím povinnosti sjednat pojištění, protože takový prostředek dotyčnému provozovateli nutně nezabrání v působení na lékárníky v zaměstnaneckém poměru.

106 Proto i druhý žalobní důvod musí být zamítnut jako neopodstatněný.

107 Vzhledem k tomu, že žádný z žalobních důvodů uplatněných Komisí na podporu její žaloby není opodstatněný, je třeba tuto žalobu v plném rozsahu zamítnout.

K nákladům řízení

108 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. V projednávané věci Italská republika Soudnímu dvoru navrhla, aby žalobu Komise prohlásil za nepřípustnou či neopodstatněnou „se všemi z toho plynoucími důsledky". Toto návrhové žádání nelze považovat za návrh žalobkyně na uložení náhrady nákladů řízení (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 31. března 1992, Burban v. Parlament, C-255/90 P, Recueil, s. I-2253, bod 26). Proto je třeba rozhodnout, že Komise a Italská republika ponesou vlastní náklady řízení.

109 Řecká republika, Španělské království, Francouzská republika, Lotyšská republika a Rakouská republika jakožto vedlejší účastníci ponesou vlastní náklady řízení v souladu s čl. 69 odst. 4 téhož jednacího řádu.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

1) Žaloba se zamítá.

2) Komise Evropských společenství, Italská republika, Řecká republika, Španělské království, Francouzská republika, Lotyšská republika a Rakouská republika ponesou vlastní náklady řízení.

Podpisy.